

Helynévmagyarázatok*

Székelybő A Székelyföldön, Nyárádszeredától északnyugatra fekvő falu fontosabb adatai: 1332–5: *Ben* [= *Beu*] (Orbán: Szék. 4: 66 és Suciú 1: 76); 1567: *Beo* (Suciú 1: 76); 1575: *Bew* (Barabás: SzékelyOkl. 304); 1808: „*Bö* vel. *Beö* h., *Betendorf* g., *Böva* val.” (Lipszky: Rep. 2: 22); 1906: *Székelybő* (Hnt. 1944. 537, az évszámhoz l. 655). A *Bő* hn. személynévből keletkezett magyar névadással; vö. 1295/1334: *Beu* (ÁrpSzt. 121). A megkülönböztető szerepű *Székely*- előtag a lakosság székely voltára utal. A román *Beu* 'Székelybő' (Suciú 1: 76) a magyarból való. – Vö. **Bő**.

Székelypálfalva A Székelyudvarhelytől északnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1455: *Palfalwa* (Suciú 2: 32); 1808: „*Pálfalva* h.” (Lipszky: Rep. 2: 106); 1905: *Székelypálfalva* (Hnt. 1944. 537, az évszámhoz l. 655). A *Pálfalva* hn. a *Pál* szn.-nek és a birtokos személyraggal ellátott *falva* fn.-nek az összetétele. A megkülönböztető szerepű *Székely*- előtag a Székelyföldre utal. A román *Păuleni* 'Székelypálfalva' (Suciú 2: 32) tudatos románosítás eredménye hatósági úton. – Vö. **Csíkpálfalva, Pálfa**.

* L. MNy. 2008: 242–5.

Székelyvarság Romániai helység a Székelyföldön Oroszhegytől északra; 'Várşag' [1887/1890: *Várság tisztása*: Gönczy–Kogutowicz: Kézi Atl. Udvarhely m. a.; 1900: *Várságtisztás*: Gyergyó. 1: 75 000-es térkép; 1901/1914: *Várságtisztása*: Szováta. 1: 75 000-es térkép; 1908: *Székelyvarság*: Mező: HivKözs. 2: 1010]. Az Újfalvi-Somlyóról (1553 m) lefutó, balról a Nagy-Küküllőbe ömlő patak [1900: *Várság* p.: Gyergyó. 1: 75 000-es térkép] völgyének fátlan része a *Várságtisztás(a)* nevet kapta. A *Várság* hn. talán összekapcsolható *Verseg*-gel (l. ott). A Székelyföldre utaló *Székely*- előtag a *Verseg*-től való erőteljes megkülönböztetésre szolgál. A román *Vârşag* ~ *Virşag* 'Székelyvarság' (Suciu 2: 254) a magyarból való (Mező: HivHn. 272). – Vö. **Verseg**.

Szekevény A Pancsovától északnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1569–79: *S?vk?rin* (Engel: TemMold. 127); 1808: „*Seffkerin* h. *Shefkerin* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 588); 1882: *Szefferin* (Ihász: Hnt. 317); 1909: *Szekevény* (Mező: HivKözs. 2: 1005). A *Szefferin* hn. a szerb *Sefkerin* (Marković: ImVojv. 159) < régi *Sevkerin* (HASz. 14: 881) hn. átvétele. L. még régi *Sevkerino* hn. (uo.). Eredete nincs tisztázva. L. talán szerb *Severko* szn. (Grković: RIS. 177). – A *Szekevény* névalak az országos helységnévrendezés során kapta magyarosabb alakját (Mező: HivHn. 173).

Székesút A Főnlaktól nyugat-délnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1359: *Zekulzegh* (Suciu 2: 114); 1456: *Zekelzeg* (Csánki 1: 702); 1557: *Szekuszik* (Suciu 2: 114); 1650: *Székes-Szegh* (uo.); 1723: *Sekusich* (uo.); 1808: „*Sekusit* val. *Székesút* h. *Sekushich* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 628). A *székely* fn. és a *szeg* 'sarok, szöglet, zug' fn. összetételéneként keletkezett elsődleges *Székelyszeg* hn. azzal kapcsolatos, hogy a Maros egyik fattyúágának szögletében székelyek éltek. A románban a magyar helységnévből *Secusigiu* (Suciu 2: 114) alakult. Ebből való az új magyar *Székesút* névalak. – Vö. **Bakonszeg, Székely**.

Szentjános A Versectől nyugat-északnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1569–79: *S?n Janoš* (Engel: TemMold. 124); 1660–66: *Sen Janoš* (uo.); 1808: „*Szent János* h.” (Lipszky: Rep. 1: 636). A falura átvonódott temploma védőszentjének neve. – Az 1747-ben megállapított szerb *Barice* 'Szent János' tkp. értelme 'tócsák, pocsolyák'. – Vö. **Nagyszentjános**.

Szikesfalu Az al-dunai Ómoldvától keletre fekvő helység fontosabb adatai: 1554–79: *Sikeviča* (Engel: TemMold. 128); 1717: *Sikeviza* (uo.); 1808: „*Szikevicza* h. *Sikevica* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 647); 1909: *Szikesfalu* (Mező: HivKözs. 2: 1047). A *Szikevica* hn. egy szerb **Sikovica* hn. átvétele. Tövében a szerb-horvát *sikati* 'sziszeg, zizeg, zubog, zaborog' kereshető. Eredetileg pataknev lehetett. Alakulásmódjához l. szerb-horvát *sikavica* 'úti imola; számárkenyér; máriatővis; ördögharaptafú' és *Sikavica* ~ *Sikovica* csn. (LPH. 590). Az országos helységnévrendezés során a *Szikesfalu* névalakot állapították meg a helység számára (Mező: HivHn. 208). – A román *Sichevița* 'Szikesfalu' (Suciu 2: 119) a szerbből való.

Szilágycseres A Szilágyosomlyótól nyugat-délnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1477: *Cserese* (Suciu 1: 132); 1646: *Cheresse* (uo.); 1733: *Cserise* (uo.); 1808: „*Cserese* ... val.” (Lipszky: Rep. 2: 28); 1857: *Cserese* (Erdély 1857. évi népszámlálása. Bp., 1992. 388); 1908: *Szilágycseres* (Mező: HivKözs. 196); 1944: *Szilágycseres* (Hnt. 551); 1967: *Cerişa* (Suciu 1: 132). A *Cserese* hn. a román *Cerişa* átvétele. Ehhez l. román *cireş, ceraş* 'cseresznye, cseresznyefa'. Vadcseresznyével benőtt helyre utal. Az országos helységnévrendezés során a magyar *Cserese* névalakot megrövidítették, ezzel átsorolták a *cser* fanév-s képzős származékai közé, és a megye hovatartozás jelölésére *Szilágy*- előtaggal láttál el (Kisch: Sieb. 82; Iordan: TopRom. 64; Mező: HivHn. 250). – Vö. **Cserisor**.

Szilágykövesd A Zilahtól északnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1461: *Kewesd* (Jakó: KolMon. 1: 601); 1466: *Olahkewesd*, *Magyarkewesd* (i. m. 1: 631); 1760–62: *Szilágy Kövesd* (Suciu 1: 140). A *Kövesd* hn. a magyar *kő* fn. származékából, a *köves* melléknévből alakult -*d* képzővel. A megkülönböztető szerepű *Szilágy*- előtag a szilágysági tájra utal. A román *Chieșd* 'Szilágykövesd' (Suciu 1: 140) a magyarból való. – Vö. **Mezőkövesd**.

Szilágynyíres A Szilágycsehtől nyugat-északnyugatra fekvő helység fontosabb adatai: 1461: *Nyres* (Jakó: KolMon. 1: 578); 1543: *Kysnyres* (Suciu 1: 154); 1773: *Csuta* (uo.); 1762: *Szilágy Kis Nyires* (uo.); 1808: „*Nyires (Kis-) h. Csute* val.” (Lipszky: Rep. 2: 101); 1910: *Szilágynyíres* (Mező: HivHn. 230, az évszámhoz l. Hnt. 1944. 655). A *Nyíres* hn. a *nyír* fanév -s képzős származékából való. Nyírfákkal benőtt helyre utal. A megkülönböztető szerepű *Kis*- előtag a falu méretével, a *Szilágy*- előtag pedig a szilágysági tájjal kapcsolatos. – A román *Ciuta* 'Szilágynyíres' (Suciu 1: 125) hn. előzményéhez l. a bánsági *Csuta* 'Ciuta' magyarázatát. – Vö. **Csuta, Kisnyíres**.

Szirbó A Temesvártól kelet-délkeletre fekvő helység fontosabb adatai: 1459: *Trokamyhalfalwa* (Csánki 2: 11); 1473: *Throkfalwa* (Csánki 2: 12); 1700 k.: *Szerbova* (Engel: TemMold. 140); 1808: „*Szirbova* val. *Sirbova* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 648); 1909: *Szirbó* (Mező: HivKözs. 2: 1053). Az elsődleges *Trokamihályfalva* helynév egy *Troka Mihály* nevű személy faluját jelölte. A *Troka* csn.-hez l. szerb-horvát *Troka* csn. (LPH. 690) < *Troha* családnév (uo.) < *troha* 'morzsa'. A névadáshoz l. 1294/XVIII. sz.: *Troka* női név (ÁrpSzt. 765). Az újabb *Szirbova* névalak egy román *Sîrbova* helynév átvétele. L. még szerb *Srbovo* hn. (ImMesta. 1973. 366). Szerb telepésekre utal. Az országos helységnévrendezés során megállapított *Szirbó* helynév tudatos magyarosítás eredménye. (Mező: HivHn. 171; Iordan: TopRom. 480). – Vö. **Szirb**.

Szlatina A horvátországi Verőcétől kelet-délkeletre fekvő helység fontosabb adatai: 1297: *Zalathnuk* (ComVer. 147); 1501: *Zalathnok* (uo.); 1698: *Sclatina* (i. m. 148); 1702: „*Zalatnok olim, modo Zlatina*” (uo.); 1808: „*Szlatina cr. Slatina* ill.” (Lipszky: Rep. 1: 631); 1897: *Slatina* (PallasLex. 15: 39); 1973: *Podravska Slatina* (ImMesta. 1973. 308). Az elsődleges *Szalatnok* hn. egy horvát *Slatnik* (vö. horvát *Slatnik Drenjski* hn.: ImMesta. 1973. 359; l. még szlovén *Slatnik* hn.: uo.) átvétele. Ehhez l. horvát régi *Slatinik* 'a Kalnik hegységről lefutó és jobb felől a Bednjába ömlő patak' [1225: *Slatynik*: Dickenmann: Stud. 2: 110; l. még Ortway: Vízr. 2: 220] < *slatina* 'sós vagy savanyú forrás'. Idővel a szerb-horvát *Slatina* névalak kerekedett felül. A horvát *Podravska Slatina* (tkp. 'Dráva menti Szlatina') jelzője megkülönböztető szerepű (Schütz: GeogrSkr. 67; Machek: EtSlČ.² 552). – Vö. **Aknaszlatina, Slatnik, Szalatnak, Szlatvin**.

† KISS LAJOS